Dreigiau Ynghwsg / Sleeping Dragons

by Derek Turner

Dreigiau Ynghwsg	Sleeping Dragons
Ym mlynyddoedd cynnar y Mileniwm gwnaeth y Rhufeiniaid ddifrod ar ddiwylliant hynafol Celtaidd Cymru. Dinistriwyd y drefn lwythol ac, yn y fan sydd bellach yn mynd dan yr enw Maesyfed, ysbeiliwyd yr Ordoficiaid a'r Silwriaid o'u henwau sydd erbyn hyn yn dermau Daearegol a ddefnyddir drwy'r byd yn grwn. Dull y Celtiaid o roi ystyr i fodolaeth dyn oedd galw ar ddreigiau ynghlwm â'r Ddaear, y Gyfundrefn Heulol a Chosmoleg. Roedd ar y Rhufeiniaid eisiau dinistrio'r dreigiau hyn ond, fel y gwelwn, roedd y dreigiau'n dal i fod yn fyw ac iach pan benderfynodd Gerallt Gymro, Archesgob Aberhonddu, herio hen ddraig gysglyd oedd ar ôl ym Maesyfed yn ystod y ddeuddegfed ganrif. Bu ei Genhadaeth, sef dwyn anweddogaeth i'r Offeiriadaeth, yn fethiant dybryd a'i hanes fu ei gloi ei hun yn yr eglwys yn	In early centuries of the first Millennium the Romans wreaked havoc on the ancient Celtic culture of Wales. The tribal structure was destroyed and in what we now call Radnorshire the Ordovicies and Silures were relegated to Geological terms used all over the world. The Celts gave meaning to human existence by calling upon the dragons associated with the Earth, the Solar System, and Cosmology. The Romans wanted to destroy these dragons but we could see that the dragons were still alive and kicking when Giraldus Cambrensis, Bishop of Brecon, decided to challenge a sleepy old dragon left in Radnorshire during the 12th century. His Mission, to bring celibacy to the Priesthood, was spectacularly unsuccessful and he ended up locking himself into the church in

Llanbadarn Fawr hyd nes oedd modd ei achub.

Pan gyrhaeddodd Arglwyddi Normanaidd y Gororau yn y blynyddoedd wedyn, gwelwyd dull mwy trefnus o reoli’r ddraig gysglyd ym Maesyfed. Galwodd Arglwyddi’r Gororau ar rym San Mihangel, yr Amddiffynnwr a Lleiddiad y Ddraig, amgylchynu’r un Ddraig oedd ar ôl a chodi pum Eglwys i ffrwyno’r ddraig ‘ynghwsg’ olaf hon yn Fforest Clud.
Yr eglwysi:
Llanfihangel Cefn-llys; Llanfihangel Nant Melan; Llanfihangel Rhydieithon; Llanfihangel Casgob; Llanfihangel Disgoed.

Yn ôl y sôn, petai Cristnogaeth yn gadael unrhyw un o’r eglwysi arbennig hyn, byddai’r ddraig yn dechrau deffro. Bu bron i hyn ddigwydd ddiwedd y bedwaredd ganrif ar bymtheg pan gollodd eglwys Cefn-llys ei tho. Roedd carfan o

Llanbadarnfawr until he could be rescued.

The arrival of the Norman Marcher Lords in the years that followed saw a more systematic approach to managing the sleepy dragon in Radnorshire. Summoning the power of St. Michael, the Defender and Dragon Slayer, the Marcher Lords encircled the last remaining Dragon and built a set of five Churches to contain this last ‘sleeping’ dragon in the Radnor Forest. The churches:

Llanfiangel Cefnllys; Llanfiangel Nantmelan; Llanfiangel Rhydithan; Llanfiangel Cascob; Llanfiangel Discoed.

It is said that, if Christianity were to leave any of these special churches, then the dragon will begin to wake up. This nearly happened in the latter part of the 19th century when the church at Cefnllys lost its roof. There was a lobby to

Dreigiau Ynghwsg / Sleeping Dragons

by Derek Turner

blaid cau'r eglwys a chael gan bobl fynychu Eglwys y Santes Fair yn Llandrindod. Drwy lwc, nid felly y bu ac mae'r ddraig yn dal i gysgu'n dawel yn Fforest Clud. Mae'r pum eglwys yno i'w darganfod a phob un yn werth chweil mynd i'w gweld.	close the church and encourage people to use St. Mary's in Llandrindod. Fortunately, this did not happen and the dragon remains quietly sleeping in the Radnor Forest. The five churches are there to be discovered and they are all well a visit.